עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' א:
כד ב מיי' שם ה"ג:
כה ג מיי' שם הל' ז:
כו ד מיי' פי"א מהל' סנהדרין הלכה ג ופכ"ד מהל' שבת הל' ז:

תורה אור השלם

1. אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט ל
2. לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: שמות לה ג
3. וְכִי יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ: דברים כא כב
4. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ: שמות לא יד
5. וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: במדבר לה כט

גליון הש"ס

גמ' שומע אני בין בחול בין בשבת. עי' פסחים ד' עה ע"א תד"ה למעוטי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמייתי ליה מק"ו וכו': (ב) תוס' ד"ה מושבות וכו' ומדלא כתיב לא תבערו בכל גבולכם וכתב מושבות וכו' כמועדות לא דמלא תבערו אש: (ג) ד"ה או אינו אלא וכו' חומרא זוטא) תא"מ וכ"ב פ"א נמחק: [illegible] ולי נראה דל"ג למחקו אלא כל דבור זה שייך בסוף העמוד: (ד) ד"ה לא ר' יוסי וכו' דשבת דחמירי. נ"ב כאן שייך ד"ה או אינו כו' הכתוב למעלה:

תוספות ישנים

וטעמא דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי. פי' הא בעלמא דחי ואי ס"ד דלא דחי לא ליכתוב לא תבערו [illegible] ה"א דדחי. ויש לומר דלא כתב קרא ה"א מסברא דלא דחי. אלא מדאיצטריך לא תבערו מכלל דבעלמא דחי. וא"ת היכי לישתוק קרא מלא תבערו הא איצטריך לגופיה למימר דלחלק יצאת. וי"ל דאמושבותיכם קא סמיך וה"ק טעמא דכתב רחמנא לא תבערו אש בכל מושבותיכם. וא"ת א"כ היכי מפיק מיניה ר' נתן לחלק הא איצטריך לומר מה להלן מיתת ב"ד אף כאן מיתת ב"ד (א) וי"ל דא"כ לכתוב קרא לא תעשו אש בכל מושבותיכם ומדשני בלשון לא תבערו נפקא לן לחלק. אבל מ"מ קשה דהא איצטריך קרא דמושבותיכם למימר בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בבית המוקד. [illegible]

תוספות

יכול יתיירא אדם מבית המקדש. גבי אביו לא הוצרך לומר כן דפשיטא שלא ישתחוה לו לשם אלהות אבל גבי המקדש איצטריך משום דהוי דבר שבקדושה א"נ גבי אביו שייך מורא שלא יכעיסנו [א] אבל במקדש אין יכול למצוא אלא בדוחק כמו שמפרש והולך:

מושבות דכתב רחמנא למה לי. והא דדרשינן בפ"ק דשבת (דף כ.) בכל מושבות אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד [ב] היינו משום דהוי ליה למכתב מושבות וכתיב מושבותיכם ומדלא כתיב לא תבערו (ב) לכם וכתב מושבות משמע דאתא לכדהכא ובסוף פ"ק דקידושין (דף לז: ושם) דקאמר מושבות דכתב רחמנא גבי שבת ל"ל סד"א הואיל ובעינן דמועדות כתיב ליבעי בה קידוש ב"ד כמועדות לא מדלא תבערו אש בכל מושבותיכם קדריש [ג] אלא מקרא אחרינא דאמור אל הכהנים דכתיב שבת היא לה' בכל מושבותיכם דההוא קרא בעיינא דמועד כתיב: (ג) **או אינו אלא אפילו בשבת.** [ד] משום מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא [ה] הקשה ה"ר יהודה כהן היכא בעי לאוקמי רבי ישמעאל כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצתה והא בפ"ק דשבת (דף יב: ושם) אמר דרבי ישמעאל קרא והטה ואמר לכשיבנה בהמ"ק אביא חטאת שמנה אלמא דבהבערה יש כרת [ו] ועוד קשה דנהי נמי רבי יוסי היא מ"מ אי לאו לא תבערו הוי אמינא דמיתת ב"ד נמי דחיא שבת משום מה לי חומרא רבה כו' אע"ג דנטילת נשמה אב מלאכה הוא [ז] וא"כ כי כתב לא תבערו אצטריך נמי עליה באחות אשה דליכא סקילה דלא נימא מה לי חומרא כו' וי"ל דבלא"ה פריך שפיר טפי: **טעמא דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי.** בסמוך מוכח דלא בעי למימר השתא מדאיצטריך לא תבערו לאסור מכלל דבעלמא דחי דמפרש דאי לאו לא תבערו ה"א דלידחי כמו בכלאים בציצית דמה לי חומרא רבה ומה לי חומרא זוטא ואיצטריך לא תבערו לגופיה [ח] וא"ת וכיון דלגופיה איצטריך אדרבה נילף מהכא דלא דחי דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי כו' וי"ל דלא מצי למילף אלא לאו שיש בו מיתה כמו בשבת דאיכא סקילה אבל לאו שיש בו כרת גרידא התם אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא וה"א דדחי לאו דכרת כמו אחות אשה ולא לאו דמיתה כמו כלתו וחמותו דלהכי לא הוה מקשינן להו אהדדי א"נ השתא נמי מדאצטריך כדלעיל [ט] ואין חושש על או אינו [י] וכל סוגיא זו לא אתיא כר"ש דלר"ש איצטריך לא תבערו לאשמועינן דמקלקל בהבערה חייב דמדאסר רחמנא הבערת שריפת בת כהן נפקא ליה בפרק האורג (שבת דף קו. ושם) [יא] אלא הך סוגיא אתיא כרבי יהודה [יב] דחשיב תיקון תקוני גברא כמו מילה וקריעה על מת [יג] ורבי יוסי ורבי נתן נמי דלא כר"ש דלדידיה ליכא למידרש ללאו ולחלק כיון דאצטריך למקלקל בהבערה ור"ש נפקא ליה לחלק מהיכא דנפקא ליה לשמואל בפ' כלל גדול (שם דף ע.) ועוד אר"י דאי ללמוד על מקלקל בהבערה לחוד קאתי הוה ליה לאשמועינן במקום שאין מצוה בהבערה [יד] וא"ת והיכי דרשינן ללאו או לחלק כיון דאיצטריך לא תבערו למיתת ב"ד דלא דחי שבת וי"ל דדרשינן מדכתיב הבערה דאי למיתת ב"ד לחוד אתא ה"ל למכתב לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם [טו] (ה) וא"ת נהי דהבערה דבישול פתילה לא דחיא שבת דהוי הכשר מצוה [טז] רציחה עצמה כשנתבשלה הפתילה מאתמול או חנק וסייף תדחה שבת מטעם מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא ומיהו למאי דיליף מק"ו ע"כ לא אתי לא תבערו אלא לרציחה עצמה דהק"ו עצמו הוא על הרציחה דעל הרציחה כתיב מעם מזבחי תקחנו ולא תבערו אתא לאפוקי הק"ו (ו) (וי"ל כיון דגלי לן דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא בהכשר מצוה ה"ה במצוה עצמה לא אמרינן [יז] א"נ (אפילו הכשר מצוה נפקא לן מדלעיל ואם אינו ענין לפתילה תנהו ענין לרציחה עצמה ע"כ) וי"ל דבכל דוכתין משוינן מכשירי מצוה שאי אפשר לעשותה מע"ש כמצוה עצמה כדתנן בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קל. ושם) אם לא הביא ובפסחים פ' אלו דברים (דף סט:) כלל אמר רבי עקיבא כו' והכא באי אפשר לעשות הפתילה מע"ש מדאצטריך קרא למעוטי [יח] (ז):

לא רבי יוסי. ולא אינו דקאמר משום דשבת עשה ול"ת (וה"ק או אינו אלא אפי' מיתת ב"ד) א"נ משום דשאני לאוי דשבת דחמירי [יט] (ד):

גמרא

לא משבת אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת אף מורא האמורה במקדש [א]לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש [ב]ואי זו היא מורא מקדש (א)לא יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו בפונדתו ובאבק שעל גבי רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה מק"ו ואין לי אלא בזמן שבהמ"ק קיים [ג]בזמן שאין בהמ"ק קיים מנין ת"ל [1]את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה במקדש לעולם אלא סד"א תיתי מהבערה (ג)דתנא דבי רבי ישמעאל [2]לא תבערו אש בכל מושבותיכם מה ת"ל אי לרבי יוסי ללאו אי לר' נתן לחלק [ג]דתניא הבערה ללאו יצתה דברי ר' יוסי רבי נתן אומר לחלק ואמר רבא תנא מושבות קא קשיא ליה מושבות מה ת"ל מכדי שבת חובת הגוף היא וחובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל מושבות דכתב רחמנא בשבת למה לי (ד)משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפי שנאמר [3]וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת (ט)שומע אני בין בחול בין בשבת ומה אני מקיים [4]מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד או אינו אלא אפילו מיתת ב"ד ומה אני מקיים והומת בחול ולא בשבת או אינו אלא אפילו בשבת ת"ל לא תבערו אש בכל מושבותיכם ולהלן הוא אומר [5]והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם מה מושבות האמורים להלן בב"ד אף מושבות האמורים כאן בב"ד [ד]ואמר רחמנא לא תבערו מאי לאו רבי נתן היא דאמר לחלק יצתה וטעמא דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי לא רבי יוסי ותיהוי נמי ר' יוסי אימר דאמר רבי יוסי הבערה ללאו יצתה הבערה גרידתא הבערה דב"ד בישול פתילה הוא וא"ר ששת (י)מה לי בישול פתילה מה לי בישול סמנין אמר רב שימי בר אשי האי תנא לא משום דאתי עשה ודחי ל"ת אלא משום דמייתי (א) מק"ו וה"ק מה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד דחיא שבת מק"ו ומה

רש"י

לא משבת אתה מתיירא. דלא כתיב ביה מורא: **פונדתו.** ארנקי שאוזר בו מתניו: **קפנדריא.** לקצר הילוכו שלא להקיף ויכנס בפתח זה ויצא בשכנגדו ולא לשם עבודה אלא לעשות צרכיו: **מק"ו.** מפרש בברכות בפ' הרואה (דף סב:) מכי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק [אסתר ד] שאינו מאוס ק"ו לרוק שהוא מאוס לפני הקב"ה: **מה ת"ל.** והלא כבר נאמר[ו] לא תעשה כל מלאכה: **ללאו יצאת.** לומר שאין חייבין עליה כרת וסקילה אלא לאו בעלמא: **לחלק.** שלא תאמר אינו חייב סקילה עד שיחלל שבת בכל מלאכות לכך יצאת הבערה מן הכלל לחלק מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת וסקילה בפני עצמה אף כל שהוא אב מלאכה כו': ה"ג **ואמר רבא כו': מושבותיכם.** בכל מקום שאתם יושבים אפילו בחוצה לארץ: **חובת הגוף היא.** ואינה תלויה בקרקע ככלאים וערלה ותרומות ומעשרות: **או אינו כו'.** לקמן [ז.] מפרש: **והיו אלה לכם.** גבי מיתת ב"ד כתיב בפרשת רוצחים: ה"ג **מה מושבות האמורים להלן במיתת ב"ד הכתוב מדבר אף כאן כו': מאי לאו ר' נתן היא.** דאמר הבערה אב מלאכה היא ובכרת ואפ"ה אי לאו דאשמועינן ה"א אתי עשה דוהומת ודחי ליה: **פתילה.** של אבר מתיך וזורקה לתוך פיו ויורדת לתוך מעיו[ז]. והאי בישול גמור הוא ואב מלאכה הוא דממשכן ילפינן ובישול סמנין היה במלאכת המשכן לצבע תכלת ותולעת שני: **אמר רב שימי האי תנא.** דאיצטריך דנסיב לה קרא למיסר מיתת בית דין בשבת לאו משום דאי לא דאשמועינן ה"א דחיא משום טעמא דעשה דחי אלא משום דהוה מייתי ליה בקל וחומר דלדחי שבת: רציחה

מסורת הש"ס

א) ברכות נד., ב) סנהדרין לה:, ג) שם: סב. שבת ע. לקמן לג:, ד) מכילתא פרשה ויקהל, ה) [שבת קו. ע"ש], ו) [שמות כ], ז) [סנהדרין נב.], ח) [וע"ע תוס' שבת ע. ד"ה הבערה וכו' ומש"ש בצידו], ט) גליון, י) [וע' תוס' פסחים עה. ד"ה למעוטי],

מוסף רש"י

בפונדתו. אגור חלול ונותנין בו מעות (ברכות נד.). לא תבערו אש כו' מה ת"ל. קס"ד דאהבערה קאמר מה ת"ל, הא כתיב לא תעשה כל מלאכה, ופרכינן מה ת"ל אי לר' יוסי ללאו יצאת. מכלל שאר המלאכות, לומר לך שאין בה כרת וסקילה אלא לאו בעלמא (סנהדרין לה:) [וכעי"ז שם סב:] שהיתה בכלל לא תעשה כל מלאכה, חזר והוציאו מכללו ופרט בה לאו בעלמא, לומר לך שאינה במיתת ב"ד כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו (פסחים ה:) [וכעי"ז שבת ע.]. לחלק יצאת. מן הכלל ללמד על כל הכלל כולו יצא, שלא תאמר עשאן כל המלאכות בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת, לכך יצאת זו להקיש אליה את כל הכלל ולומר לך מה זו מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה, אף כל שהיא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה (סנהדרין לה: וכעי"ז שם סב.) לכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא (שם שבת ע.). מושבות קא קשיא ליה. לתנא, ועלה קאמר מה ת"ל, כל היכא דכתיב מושבותיכם בא ללמד בכל מקום שאתם יושבין ולהביא חוצה לארץ (סנהדרין לה:). מכדי שבת חובת הגוף היא. חובה המוטלת על האדם ואינה מוטלת על הקרקע, כגון מצות שביעית, ולא על פירות קרקע, כגון ערלה וכלאים ותרומות ומעשרות, ותנן בפ"ק דקדושין (לו:) כל מצוה התלויה בארץ, כלומר על הקרקע ופירותיו, אינה נוהגת אלא בארץ, וכל שאינה תלויה בקרקע, בין בארץ בין בחו"ל (שם). ויליף מעי"ז (סנהדרין לה:). שומע אני. והומת בין בחול בין בשבת (שם). או אינו אלא אפילו מיתת ב"ד. במשמע מחלליה (שם). ואמר רחמנא לא תבערו. אפילו לשריפת מיתת ב"ד (שם). בישול פתילה. שהוא מדליק פתילה של אבר ונותנה לתוך פיו ודרך בישול הוא זה וחייב על הבישול, שאינו מקלקל האבר בבישולו אלא מתקן ולורף (שבת קו.).

מוסף תוספות

א. אבל גבי מקדש לא שייך מורא אם לא לשם אלהות. תוס' הרא"ש. ב. ולמישרי איברים ופדרים קא אתי. תוס' הרא"ש. ג. [דהא קאמר] סד"א הואיל בעיינא דמועדות כתיב והאי קרא לא כתיב בעיינא דמועדות. קידושין לז. תוד"ה והרי.

ד. היינו משום דכיון דבעלמא עשה דוחה ל"ת גרידא, אם יש בו כרת נמי דחי. תוס' הרא"ש, ועי' תוד"ה טעמא. ה. ונראה דכל הני או אינו דקאמר היינו משום דכתיב לא תבערו דגלי לן דאית לן למימר או אינו אפי' בשבת משום מה לי חומרא רבה ומה [illegible]

א) ע' כאן כתוס' ד"ה טעמא.

[illegible]

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ומה עבודה שהיא חמורה ודוחה שבת רציחה דוחה אותה שנאמר [1]מעם מזבחי תקחנו למות שבת שנדחת מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה ומאי או אינו דקאמר ה"ק קבורת מת מצוה תוכיח שדוחה את העבודה ואין דוחה את השבת הדר אמר קבורת מת מצוה תדחה שבת מק"ו ומה עבודה שהיא דוחה שבת קבורת מת מצוה דוחה אותה [2]מולאחותו שבת שנדחה מפני עבודה אינו דין שתהא קבורת מת מצוה דוחה אותה ת"ל [3]לא תבערו ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא דאתי עשה ודחי ל"ת מאי או אינו דקאמר ה"ק מה אני מקיים [4]מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד אבל מיתת ב"ד דחי שבת דאתי עשה ודחי ל"ת הדר אמר אימר דאמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה לא תעשה גרידא ל"ת שיש בו כרת מי שמעת ליה דדחי הדר אמר אטו עשה (א) דוחה את ל"ת °לאו לא תעשה חמור מיניה וקאתי עשה ודחי ליה מה לי חומרא זוטא ומה לי חומרא רבה ת"ל לא תבערו אלא [איצטריך] סד"א תיהוי האי אשת אח דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא דתניא (א)דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל וכו' כיצד [5]והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וטומאתו עליו והלא שלמים בכלל (ב) קדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהן ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח יצאו קדשי בדק הבית הכא נמי (ג) הא אשת אח בכלל כל העריות היתה ולמה יצתה להקיש אליה ולומר לך מה אשת אח שריא אף כל עריות נמי שריין מי דמי התם כלל באיסור ופרט באיסור הכא כלל באיסור ופרט בהיתר הא לא דמי אלא לדבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש שאי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו לך הכתוב בפירוש דתניא [ג]דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה רשאי להחזירו לכללו עד שיחזירנו לך הכתוב בפירוש כיצד [6]ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא לכהן שאין ת"ל כחטאת האשם ומה ת"ל כחטאת האשם [א]לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש בבהן יד ובהן רגל הימנית [ב]יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח תלמוד

רש"י

רציחה דוחה אותה. שאם היה רוצה כהן ורוצה לעבוד עבודה ב"ד שולחים ומביאין אותו למות אלא א"כ היה על (ד) גגו של מזבח ועבודה בידו: **שנאמר מעם מזבחי תקחנו למות.** ולא מעל מזבחי: **ומאי או אינו דקאמר.** הואיל ומקל וחומר אתיא דדחיא היכי מלינו למימר או אינו אלא אפי' מיתת ב"ד לא דחיא: **קבורת מת מצוה.** דחיא עבודה מולאחותו(ג) בפ"ק דמגילה (דף ג:) ואינו דוחה את השבת אף אני אביא רציחה דאף על פי שדוחה עבודה לא תדחה שבת. והאי דהדר אמר או אינו אלא אפילו בשבת הכי הדר ואמר קבורת מת מצוה גופה תדחה שבת כו': **ולמאי דסליק אדעתיה למימר מעיקרא.** דהאי דאיצטריך ליה קרא משום דאי לא כתביה ה"א אתי עשה ודחי לא תעשה: **מאי או אינו.** היכי מצי למימר או אינו דלא דחי במאי תיתי לן דלא תדחה: **אימור דאמרינן כו'.** היינו דהדר ואמר או אינו אלא אפי' במיתת ב"ד לא תדחי לאו דשבת שהרי יש בו כרת: **הדר אמר אטו עשה דדחי וכו'.** היינו דהדר ואמר או אינו אלא אפילו בשבת: **לאו לא תעשה חמור מיניה.** שהרי לוקין עליו: **אלא סלקא דעתך.** לעיל קאי דאוקימנא דהא דאיצטריך לא תבערו משום דאי לא כתב רחמנא הוה מייתינן בק"ו ולאו משום דאתי עשה ודחי ל"ת דכרת ועליה(ד) למה לי אלא סד"א כו': **שהיה בכלל.** כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו(ה) כלל בכל העריות כרת: **ויצא מן הכלל ללמד.** שאם אין לה בנים תתייבם: **בכלל כל הקדשים היו.** שכבר כלל כרת בכולן כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו וגו'(ו): **ולמה יצאו.** בפסוק זה שני: **יצאו קדשי בדק הבית.** שאם אכלן בטומאת הגוף פטור: **למה יצתה.** יבמה יבא עליה(ז): **מי דמי התם כלל באיסור וכו'.** איכא למיתני למה יצתה: **הכא פרט בהיתר וכלל באיסור.** ולאו להך דרשא דמי דהא בדבר החדש יצא לידון: **אלא.** להך דרשא דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש: **אי אתה יכול להחזירו.** ולהשוותו לכללו ולא להשוות כללו לו: **עד שיחזירנו לך הכתוב.** הילכך בלאו עליה נמי לא אתי לן שאר עריות לייבום: **ושחט את הכבש.** באשם מצורע כתי': **כי כחטאת האשם הוא.** כדין החטאת כך דין אשם זה: **שאין ת"ל כחטאת.** דהא אשם זה אם לשחיטה בצפון הלא כבר נאמר בו ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואם למתן דמים ואכילתו הרי הוא ככל אשמות בכלל זאת תורת האשם בצו את אהרן(ח): **לפי שיצא אשם מצורע.** מכלל שאר אשמות: **לידון בדבר החדש.** שאינו בשאר אשמות בבהן יד ובבהן רגל והואיל ויצא מכללו יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ת"ל כו':

תרי

תוספות

ומה עבודה שהיא חמורה ודוחה שבת רציחה דוחה אותה. הקשה הר"ר יעקב דאורלינ"ש נימא דיו מה רציחה אינו דוחה עבודה אלא בשב ואל תעשה שבת נמי לא תדחה אלא בשב ואל תעשה וי"ל דאתיא כרבי טרפון דאמר (ב"ק כה.) היכא דמיפרך ק"ו לא אמרינן דיו והא דאמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן בפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה.) ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מקל וחומר לא משום דסבר כר"ט אלא (ה) לא מסיק אדעתיה לחלק בין קום עשה לשב ואל תעשה כי היכי דלא מסיק אדעתיה הש"ס בפ' מי שמתו (ברכות דף כ. ושם) ורבי יוחנן דלא מהדר ליה דיו משום דמהדר ליה שפיר טפי רציחה תוכיח דאפילו לרבי טרפון ליכא ק"ו ועוד נראה לומר דהכא דיינין הכי ומה עבודה דקילא דחיא שבת רציחה וקבורת מת מצוה דחמירא לא כל שכן ובמה הם חמורים דעבודה נדחית מפניהם ובפ' כילד הרגל (ב"ק דף כה. ושם) דאמרו רבנן לר"ט דיו ולא דיינין ומה שן ורגל דקילי חייבים ברשות הניזק נזק שלם קרן לא כ"ש משום דאי נעביד קל וחומר הכי איכא למפרך טובא דאיכא בשן ורגל וליכא בקרן כגון יש הנאה להזיקן:

שנאמר מעם מזבחי. ואפי' אם אין שם כהן אחר ראוי לעבודה שהעבודה נדחית וא"ת ולמא התם לאו משום דרציחה דחיא עבודה אלא משום דגברא הוא דלא חזי כדאמרי' (ברכות דף לב:) כהן שהרג נפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו וכ"ש עבודה וי"ל דע"כ חזי דאין מחלל עבודה דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי [א] ולא ישא את כפיו חומרא בעלמא הוא ועוד דוקא לא ישא את כפיו לפי (ט) שהרגו בידו ואין קטיגור נעשה סניגור וכדכתיב בההוא קרא ובפרישכם כפיכם(י):

תלמוד לומר לא תבערו. וא"ת אמאי איצטריך בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו.) מזבחי המיוחד לי למילף דרציחה דוחה אפילו קרבן צבור תיפוק ליה מדאיצטריך לא תבערו לאפוקי מק"ו ש"מ דרציחה דוחה אפי' קרבן צבור דדחי שבת דאי קרבן יחיד א"כ ליכא קל וחומר וי"ל דאי לאו דכתיב מזבחי לא הוה מוקמינן קרא מסברא בקרבן צבור (ו) דכדי לדרוש לא תבערו לאפוקי מק"ו אלא הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד ולא תבערו הוה דרשינן ע"כ לשום דרשא אחריתי(ז) א"נ השתא דכתב לא תבערו הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד מק"ו דאביי דאמר בפ' אחד דיני ממונות (שם דף לה:) השתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת אין רציחה דוחה עבודה מק"ו ומה שבת שנדחית מפני עבודה אין רציחה דוחה אותה כו':

לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש. מה שחטאת מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונות לא חשיב דבר חדש ואין קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות טעונות כל הדם לגבי מזבח ואשם מצורע נותן ממנו לבהונות וכגון אשת אח שנאסרו כל העריות וזו הותרה שסותר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אין סותר את כללו [ב] וא"ת ולמ"ד בריש איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דכללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונות מתן בהונות ולילפו נמי כולהו עריות מאשת אח וי"ל דלא גמר מיניה אלא דבר דלא חדש בו כגון שחיטת צפון לעכב אבל לענין חידוש לא גמר מיניה כדפרש"י התם °דאם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ללמד על הכלל כולו [ג] [ואין זה חידוש][ד]:

ת"ל

מסורת הש"ס

א) [כריתות ג:], ב) זבחים מט., ג) [ויקרא כא], ד) [ויקרא יח], ה) [שם], ו) [ויקרא כב], ז) [דברים כה], ח) [ויקרא ז], ט) [נ"ל שהרגו], י) [וע"ע תוס' סנהדרין לה:], כ) נ"ל א"כ.

תורה אור השלם

1. וְכִי יָזִד אִישׁ עַל רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת: שמות כא יד

2. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ: במדבר ו ז

3. לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: שמות לה ג

4. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִוא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ: שמות לא יד

5. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַייָ וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כ

6. וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָעֹלָה בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא יד יג

גליון הש"ס

גמ' לאו ל"ת חמור מיניה. עיין רמב"ן פרשת יתרו בפסוק זכור את יום השבת: תוס' ד"ה לפי כו' דא"כ היה יוצא לידון בדבר החדש. עיין תשובת רעק"א ח"א סימן לג:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אטו עשה דדוחה את: (ב) שם בכלל כל הקדשים היו: (ג) שם הכא נמי ה"א אשת אח בכלל: (ד) רש"י ד"ה רציחה וכו' היה על גבי מזבח ועבודה בידו כצ"ל והד"א: (ה) תוס' ד"ה ומה וכו' כר' טרפון אלא דלא מסיק: (ו) ד"ה תלמוד וכו' צבור כדי לדרוש לא תבערו כצ"ל ואות ד' נמחק:

מוסף רש"י

והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו. אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים (ויקרא כב) והאי יקרב ליגע משמע דנגיעה היא ממש, דנגיעה ליכא נגעה נשמה, במס' מכות (יח:) מכלל קדש לא תגע, והיינו אכילה ולא נגיעה, ואהאי יקרב נמי מפרש במס' מעילה (ו:) דאינו נגיעה אלא דבר המוכשר ליקרב, דאמרינן התם א"ר לעזר וכי יש לאכילה שהוא אינו למעט אשר יקרב אשר יקרב לומר שהוא חייב, אם כן שאין חייבין עליו עד שיוכשר ליקרב, כלומר אינו חייב על אכילתו משום טומאתם עד שיוכשר ליקרב (כריתות ב:). יצאו קדשי בדק הבית. שאינו ענוש כרת האוכלן בטומאת הגוף (שם). אי אתה יכול להחזירו לכללו. שיהא עוד כשאר הכלל (זבחים מט.). לפי שיצא אשם מצורע. מכלל זאת תורת האשם, דהוה כתב בכולהו ואת דמו יזרוק על המזבח (שם).

עין משפט נר מצוה

כז א ב מיי' פ"ד מהל' מחוסרי כפרה הל' ב:

תוספות ישנים

מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא. תימה דהסברות הפוכות מלמעלה דלעיל (דף ג.) אמרינן דאי לאו קרא הוה מסברא לא דחי והכא משמע איפכא. ועו"ק דא"כ מה קאמר לעיל היכא אשכחינן דדחי דאצטריך עליה למיסרה וקיל וטרי א) אלא אצטריך עליה דאי לאו עליה ה"א דדחי דמה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא. וזה לא קשה כ"כ דהאי משא ומתן אינו כי אם למאי דסליק דעתין מעיקרא. אבל דוחק הוא דמ"מ משמע שהסברא מועלת וא"כ הדר קושין לדוכתיה. ונראה דר"פ ממאי דעליה לאיסורא דלמא עליה להיתירא ונילף מינה בעלמא דדחי ל"ת שיש בו כרת דהכי נמי נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן ערוה אף כאן ערוה וקאמר רחמנא יבמה יבא עליה ומינה נילף בעלמא דמ"ל חומרא רבה מ"ל חומרא זוטא תו אמר [ת"ל] לא תבערו וה"נ נאמר ע"כ עליה לאיסורא דאי עליה להיתירא אמאי אצטריך עליה תיפוק לי מלא תבערו דמשמע הא בעלמא דחי אלא ודאי מדאצטריך עליה ש"מ לאיסורא הוא. וא"ת ואימא איפכא דודאי עליה להיתירא ולא תבערו לא אתא למימר הא לאו הכי הוי דחי אלא לגופיה איצטריך דסד"א נילף מעליה דדחי כתב רחמנא לא תבערו דלא דחי. וי"ל דאפי' עליה להיתירא לא אצטריך לא תבערו דהא איכא למימר ללמוד הערוה שהיא מיתת ב"ד מחמת אשה ומאשת אח שאין בה רק איסור כרת. אבל השתא כי כתב לא תבערו ודאי עליה לאיסורא לא אצטריך דהא נילף מלא תבערו דהא בעלמא דחי דודאי על כל דבר שיש בו כרת נילף מכ"ש דמיתת ב"ד.

א) נ"ל הלא איצטריך למכתב עליה דאי לאו עליה כו'.

מוסף תוספות

א. דאי משום דלא חזי הוא אפי' כשהתחיל לעבוד לא היה לו לגמור עבודתו. ר"פ. [ועוד] אי משום גברא דלא חזי לישתוק ממזבחי ומעל מזבחי אין חילוק בין קרבן צבור לקרבן יחיד כיון דגברא לא חזי הוא. תוס' גורניש. ב. אלא ניתוסף בו מה שאין בכללו. תוס' הרא"ש. וכן אוב וידעוני שיש כרת משא"כ בשאר מכשפים מדלא תני בלי"ו כריתות ואפ"ה גמרינן סקילה מאוב וידעוני בשאר מכשפים בפ"ק דיבמות (ד.) ופ' ד' מיתות (סנהדרין סז:) ואי מקרי כרת דכתיב באוב וידעוני דבר החדש היכי גמר מינייהו סקילה למ"ד כללו לא גמר מיניה. זבחים מט. תוד"ה לפי. ג. דא"כ היינו דבר שהיה בכלל ויצא ללמד על כל הכלל. ריטב"א. ד. דלא גמר מיניה אלא מידי דלא חידש בו כגון שחיטת צפון אבל החידוש לא גמר מיניה כדפי' בקונטרס דא"כ לא היה עוד כאן דבר חדש. זבחים מט. תוד"ה לפי. כיון דגם אותו הדין יש בכלליה. תוס' גורניש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תלמוד לומר 1כי כחטאת האשם הוא מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורים לגבי מזבח אף אשם טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ואי לא אהדריה קרא ה"א למאי דנפק נפק ולמאי דלא נפק לא נפק ה"נ ה"א אשת אח דאישתרא אישתראי שאר עריות לא אלא סד"א [ה]תיתי (א) [ו]במה מצינו מאשת אח מה אשת אח מייבמה אף אחות אשה תתייבם מי דמי התם חד איסורא הכא תרי איסורי מהו דתימא הואיל ואישתרי אישתרי ומנא תימרא דאמרינן הואיל ואישתרי אישתרי דתניא (א)[א]מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי בו ביום וטבל אמרו חכמים אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס זה נכנס מוטב שיבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת [ג]ואמר ר' יוחנן דבר תורה אפי' עשה לית ביה שנאמר 2ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני החצר החדשה מאי חצר החדשה אמר [ג](ר' יוחנן) שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום לא יכנס למחנה לויה ואמר עולא מה טעם הואיל והותר לצרעתו הותר לקרויו מי דמי לדעולא תינח

רש"י

ת"ל כי כחטאת האשם הוא. והשתא לא צריך קרא דושחט את הכבש דכולה מילתא מיניה גמר מהיקשא וברים איזהו מקומן (זבחים דף מט.) מוקי ליה לעכב: תרי איסורי. אשת אח ואחות אשה: הואיל ואישתרי. איסור אשת אח שהיה עליה כשמת אחיו בלא בנים אישתרי נמי איסור אחות אשה: שמיני שלו. שהוא יום הבאת קרבנותיו וצריך לבא בהר הבית ולעמוד בשער נקנור ולהכניס ידיו לעזרה ליתן מן הדם לבהונות (ב): וראה קרי. להכי נקט קרי ולא טומאת שרץ ונבלה דטמא שרץ ואפי' טמא מת נכנסין להר הבית כדמפרש באלו דברים (פסחים דף סז.) שנאמר(ד) ויקח משה את עצמות יוסף עמו ושערי נקנור לא נתקדשו בקדושת עזרה כדאמרינן בכילד צולין (שם דף פה:) והרי הן כהר הבית ויכול טמא מת ליכנס לשם אבל בעל קרי משתלח חוץ לשני מחנות כזב כדמפרש באלו דברים [שם סז:] זב וכל זב(ה) לרבות בעל קרי: וטבל. לקרויו: אע"פ. דטבול יום אחר דקרי אינו נכנס להר הבית דכל טבול יום הרי הוא בטומאה עדיין לתרומה ולקדשים ולמקדש: זה. יבא להר הבית ויכניס ידיו לבהונות ויטהר לאכול פסחו לערב: שיבא עשה דפסח שיש בו כרת. דאם לא יכניס ידיו לבהונות לא יטהר לאכול פסחו לערב: וידחה עשה. דוישלחו מן המחנה(ו) שאין בו כרת שאין ענוש כרת אלא על ביאת עזרה וזה לא יכנס לעזרה אלא לשערי ניקנור שלא נתקדשו ויכניס ידיו לבהונות ויטהר מצרעתו וישלח פסחו לעזרה לשחוט ולערב יערב שמשו ויטהר מקריו: ויעמוד יהושפט. אותו היום נטהרו ישראל מטומאה שבידיהם בדברי הימים: למחנה לויה. להר הבית: ואמר עולא. במסכת זבחים (דף לג:) דאמר עולא ביאה במקצת שמה ביאה ואותיבניה מהא דקתני זה נכנס ומכניס ידו לבהונות ואי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה נהי נמי דנכנס להר הבית משום דעשה שאין בו כרת הוא לבהונות היכי מצי מעייל ידיה אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא דקיימא לן במנחות בהקומץ רבה (דף כז:) מחוסר כפורים שנכנס למקדש ענוש כרת ואין צריך לומר טבול יום ושאר כל הטמאים ושני עולא שאני מצורע הואיל והותרה לו ביאה במקצת לצרעתו שהרי עדיין מחוסר כפורים הוא ובכרת והותרה לו מן התורה ביאה זו במקצת הותר נמי לקרויו. אלמא הואיל ואישתראי חד איסורא אישתראי נמי אידך דהוה גביה: תינח

תוספות

למאי דנפק נפק. דהיינו מתן בהונות ושחיטת צפון שכתוב בהדיא ולמאי דלא נפק כגון מתן דמים ואימורים לא נפק ולא יהיה בו מתן דמים ואימורים עד שיכתב בהדיא: **וראה** קרי בו ביום וטבל. פירש בקונטרס דלהכי נקט קרי ולא טמא שרץ ונבילה דטמא שרץ ואפי' טמא מת נכנסים במחנה לויה כדאמר בפר' אלו דברים (פסחים דף סז.) דאפי' מת עצמו נכנס שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו[א] ואין נראה לר"י דהא דאמר וידחה עשה שאין בו כרת היינו עשה דרבנן [כדמפרש ר' יוחנן וטמא מת אין נכנס בחיל נמי מדרבנן] כדתנן במסכת כלים (פ"א מ"ח) החיל מקודש הימנו שאין עובדי כוכבים וטמאי מתים נכנסים לשם[ב] עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם ובכל טבול יום איירי בין דבעל קרי בין דטמא מת שרץ ונבילה דקא איירי בהו התם לעיל וא"ר דנקט בעל קרי לרבותא דאע"ג דאשתלח חוץ לב' מחנות התירו לו חכמים ליכנס[ג] דבמקום כרת לא העמידו דבריהם[ד] וא"ת בפ' היה נוטל (סוטה דף כ: ושם) דקתני גבי סוטה והם אומרים הוציאוה הוציאוה שלא תטמא העזרה ופריך מהא דאפילו מת עצמו שרי ומאי קושיא והא מדרבנן אסור ותירץ ר"ת שלא גזרו אלא שלא יכנס אבל אם הוא כבר שם לא גזרו עליו שיצא כיון דמדאורייתא שרי ליכנס שם[ה] ודקדק מהא דאמרינן בפרק הנשרפים (סנהדרין דף פא:) כהן ששימש בטומאה אחיו הכהנים מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפצעין מוחו בגיזרין משמע דאין מוציאין אלא מחוץ לעזרה שהוא מחנה שכינה וממיתין אותו בעזרת נשים כיון שכבר היה שם ור"י מפרש דבסוטה דייק מדקתני הוציאוה הוציאוה תרי זימני דאי לאו דהוי איסור דאורייתא לא היו ממהרין כל כך ואין להאריך כאן: **זה** נכנס. שהיה צריך לבא להר הבית לעמוד בשער נקנור ולהכניס ידיו לעזרה וליתן לו מן הדם בבהונות ושערי נקנור לא נתקדשו כדאמרינן בכילד צולין (פסחים דף פה: ושם) שכל השערים נתקדשו חוץ משערי נקנור ששם מצורע עומד ומכניס ידיו לבהונות[ו] וא"ת למה נמנעו בשביל כך מלקדשם יעמוד בעזרת נשים ויכניס ידיו לשער נקנור ופירש ריב"ן דאין זה לפני ה' דלא הוי באויר העזרה ואין נראה דאי הוה קדוש כקדושת העזרה הוי שפיר לפני ה' ואומר רבינו תם דעשוי בשביל תקנת מצורעים שיעמדו שם שיגין עליהם השער בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים: **מוטב** יבא עשה שיש בו כרת כו'. לאו מילתא דפסיקא היא דיש מקומות שהעמידו דבריהם במקום כרת כדאמרינן בפסחים בפרק האשה (דף צב.) אלא כאן לא היה נראה לחכמים להחמיר: **רבי** יוחנן אמר דבר תורה אפילו עשה אין בו. רבי יוחנן לא אתא לפלוגי אברייתא דלאו תנא הוא כדמוכח בפרק קמא דכתובות (דף ח.) דמשני ארב תנא הוא ופליג ולא בעי לשנויי הכי לר' יוחנן (ג)[ז] כמתני' דכלים (פ"א מ"ח) דתנן עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם אבל בהר הבית וחיל שרי והיינו מדרבנן[ז] דאי מדאורייתא אסור ליכנס במחנה לויה אם כן בהר הבית נמי ליתסר דמפתח הר הבית עד שער נקנור מחנה לויה כדתניא בתוספתא ובספרי[ח] מכל מקום אין נראה דפליגי ברייתא דהכא אמתני' דכלים אלא רבי יוחנן לפרושי ברייתא אתא דעשה דקתני לאו דוקא[ט] ולאו משום דסבר רבי יוחנן טבול יום דזב לאו כזב דמי[י] דהא רבא אית ליה דרבי יוחנן בסוף האשה (פסחים צב.) ורבא אית ליה בפ"ב דכריתות (דף י.) דמחוסר כפורים דזב כזב דמי אלא[יא] דוקא לענין פסח הבא בטומאה דלא יאכלו ממנו זבין וזבות ונדות ויולדות קאמר דכזב דמי[יב] להכי מייתי לה בכריתות אבל לענין ביאת מקדש לאו כזב דמי וניחא השתא בריש פ"ב דזבחים (דף יז:) מסיק לכ"ע דמחוסר כפורים דזב כזב דמי ובפרק ג' מינים (נזיר דף מה.) מסיק דאפילו טבול יום דזב לאו כזב דמי אלא ההיא דזבחים לענין פסח הבא בטומאה[יג] וההיא דנזיר לענין ביאת מקדש והא דמשמע בההיא סוגיא דג' מינים דאפילו נאמר טבול יום דזב לאו כזב דמי אסור ליכנס למחנה לויה ומקרא דריש[יד] התם אר"י דהתם בזב בעל ג' ראיות דאיכא תרתי שהוא טבול יום ומחוסר כפורים ואע"ג דבשמעתין נמי ברואה קרי בו ביום דהוי טבול יום ומחוסר כפורים שרי מדאורייתא היינו משום דאינו על טומאה אחת אלא על טבול יום משום קריו ומחוסר כפורים משום צרעתו: [וע"ע תוספות זבחים לג: ד"ה ור"י]: **שחדשו** בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לויה. וא"ת מנא ליה שחדשו מטבול יום דלמא חדשו מטמא מת עצמו ויש לומר דמשמע ליה שלא חדשו אלא על החצר וחצר היינו עזרת נשים כדמוכח ביחזקאל (מד) ואילו טמא מת אסור אפי' בחיל: **ואמר** עולא מה טעם כו'. פירוש כיון דביאה במקצת שמה ביאה מה טעם התירו חכמים להכניס ידיו לבהונות[טו] ואם תאמר וכיון דשמה ביאה ואפילו הכי שרי מקצתו משום דלא אפשר בענין אחר א"כ כולו נמי ליתשרי וי"ל דלא ניחא שידחה ביאת כולו דכתיב בהדיא ואל המקדש לא תבא אבל ביאה במקצת לא כתיב בהדיא אלא מהיקשא גמר לה עולא התם מה נגיעה במקצת שמה נגיעה אף ביאה במקצת כו' ועוד יש לומר כיון דאפשר על ידי ביאה במקצת אם יכנס כולו חייב מידי דהוה אהיה לו דרך קצרה ובא לו בארוכה:

מי

עין משפט נר מצוה

בח א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הל' ה:

תוספות ישנים

הואיל והותר לצרעתו הותר לקרויו. וא"ת א"כ מאי קאמר לעיל מוטב יבא עשה שיש בו כרת וידחה כו' לימא טעמא דהואיל והותר. וי"ל דלעיל לא יכול לומר כן דמאי לימא הואיל והותר וכו'. משמע שהוא היה נאסר מקודם לכן ולעולם יכול המצורע ליכנס בשערי נקנור שהוא מחנה לויה אבל הכא [שייך] הואיל והותר דהא עד עתה נאסר להכניס ידו לבהונות:

מוסף רש"י

מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח. שטבל והעריב שמשו בשביעי, נכנס בשמיני למחנה לויה לשער נקנור שלא נתקדש בקדושת עזרה, כדכתיב בקרא (ויקרא יד) והעמיד הכהן המטהר את האיש המיטהר ואותם לפני ה' וגו', ובעזרה עצמה לא היה נכנס אלא מכניס ידו לבהונות לפי שאין מחוסר כפורים נכנס לה, כדאמרינן במכות (ח:) טמא יהיה לרבות טבול יום, עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים, שאם נכנסו למקדש חייבין כרת (פסחים צב.). וראה קרי בו ביום. ונדחה ממחנה לויה, כדאמרינן באלו דברים (סז:) דבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות וטובל לקרויו, דלצרעתו טבל מאתמול (שם). אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס. שטבול יום אחר דקרי אינו נכנס, דכתיב (דברים כג) כי יהיה בך איש וגו' וכבא השמש יבא אל תוך המחנה (פסחים שם) או: דקסבר טבול יום דזב כזב דמי וה"ה לטבול יום דקרי (זבחים לב:). זה נכנס. להר הבית להכניס ידיו לבהונות כדי שיאכל פסחו לערב (פסחים שם) ומכניס ידיו לעזרה ליתן מדם האשם ומלוג השמן על בהונותיו כדי שיטהר לאכול פסחו לערב, והוא ישלחנו לעזרה היום לשחוט ולזרוק עליו אבל הוא לא יכנס לעזרה, דטבול יום שנכנס לעזרה בכרת (זבחים שם). מוטב שיבא עשה. דפסח, שיש בו כרת וידחה עשה. טבול יום בהר הבית, שאין בו כרת. אלא בעזרה, ואי משום דמכניס ידיו לעזרה, הא אמרינן בשחיטת קדשים בפ"ג (לג:) איכא למ"ד ביאה במקצת לאו שמה ביאה ואיכא למ"ד הואיל והותרה לו אותה ביאה מקצת לצרעתו, אע"פ שענוש כרת משום מחוסר כפורים והתירו הכתוב דכתיב לפני ה', הותרה לו אף לקרויו (פסחים שם). דבר תורה אפילו עשה לית ביה. עשה שאין בו כרת דקאמר תנא דברייתא לאו דוקא, דאפילו עשה אין בו בטבול יום במחנה לויה, אלא דרבנן הוא וקרא דכבא השמש במחנה שכינה קאמר (שם) או: דקסבר טבול יום דזב לאו כזב דמי (זבחים שם). חצר החדשה. הר הבית שחידשו בה בהלכותיה (שם) וקרי לה חדשה מפני חידוש שחידשו והוסיפו על קדושתו בו ביום ואמרו טבול יום לא יכנס לה, והכי גמיר ר' יוחנן מרביה דבדבר זה חידוש וגבי פסח לא העמידו דבריהם לאיסור דבעל קרי מלגוה אלא התירוהו ליכנס ולטהר שלא ידחה מפסח (פסחים שם).

מסורת הש"ס

(א) פסחים לב. זבחים לב:, (ב) פסחים לב: הוריות ה: זבחים לב: ע"ש, (ג) [נ"ל רבי כ"א בזבחים], (ד) [שמות יג], (ה) [במדבר ה],

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָעֹלָה בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא יד יג

2. וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בְּבֵית יְיָ לִפְנֵי הֶחָצֵר הַחֲדָשָׁה: דברי הימים ב כ ה

גליון הש"ס

גמ' תיתי במה מצינו. עי' יומא דף מ ע"ב תד"ה מה במקום: שם במה מצינו מאשת אח. בתוס' לעיל ג ע"ב ד"ה לא תעשה שיש בה כרת היה להם הגי' פה תיתי אחות אשה מאשת אח: תוס' ד"ה רבי יוחנן אמר וכו' דרבי יוחנן כמתני' דכלים. וכן ראיה ממתני' פ"א מ"א דתמיד בא וישב לו אצל אחיו הכהנים:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא סד"א תיתי אחות אשה במה מצינו מאשת אח: (ב) רש"י ד"ה שמיני שלו וכו' הדם לבהונות. נ"ב ס"א שעומד שם המצורע ומכניס ידיו לבהונות שאעפ"י שמשתלח חוץ לג' מחנות בשמיני שלו הותר לבא בשתי מחנות אבל בעזרה אינו נכנס כדאיתא במס' מכות דף ח טמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים ובטמא מקדש כתיב בפ' פרה אדומה וחוץ לעזרה אי אפשר שלא יפסל ביוצא והכנסת ידיו ביאה מקצת היא במצורע ולא שמה ביאה הלכך מזה עליו והוא עומד בשער נקנור: (ג) תוס' ד"ה ר"י דר"י סבר כמתני':

מוסף תוספות

א. ומשה הוה קאי במחנה לויה. ת"י השלם. ב. א"כ לא היה יכול לעמוד בשער ניקנור. ר"פ. ג. לעזרת נשים להכניס ידיו לבהונות כדי לעשות פסח. תוס' הרא"ש. [ו]לא מיבעיא שאר טמאים דמדאורייתא מותרים ליכנס אלא אפילו בעל קרי דמשתלח מדאורייתא חוץ לשתי מחנות אפ"ה טבול יום שלו לא גזרו ביה רבנן. תוס' פסחים לב. ד"ה טבול יום. ד. אבל בטמא מת לא הוה רבותא דקודם טבילה אינו טמא אלא דרבנן מיהו אמת הוא דלאחר טבילה אסור מדרבנן. ר"פ. ה. שהטומאה אינה כי אם מדרבנן והתחילה לה בפנים בעזרה לא גזור, ובזה ניחא דקאמר פ"ק דחולין (ב:) טמא במוקדשין לא ישחוט שמא יגע בבשר, והקשה הר"ר אפרים תיפוק ליה שאינו יכול לשחוט שהרי קדשים טעונין צפון וזה אינו יכול ליכנס וכו' ודוחק הוא לאוקומי בסכין ארוך כ"כ שיגיע עד צפון מחוץ לעזרה וכו' ולמאי דפרישית ניחא דליכא אלא איסורא דרבנן ומיירי דהטומאה באה לו בפנים וכיון דבאה לו בפנים לא גזור. תוס' ישנים השלם, ועי"ש בחולין תוד"ה שמא.

ו. [ד]הוא נדון כמחוסר כפרה לבלבד ויכול ליכנס אפי' במחנה לויה ואינו אסור אלא במחנה שכינה שהוא משער ניקנור ולפנים ששם עזרת ישראל וכדאמרינן במסכת כלים (פ"א מ"ו) עשר קדושות הן עזרת ישראל מקודשת ממנה, פי' מעזרת נשים שאין מחוסר כפורים נכנס שם וחייבים עליה חטאת. פי' שהנכנס שלא כראוי למחנה שכינה הוא בכרת לפיכך שגגתו חטאת, משא"כ במחנה לויה שאין על כניסתו כרת ואפי' לזב ומצורע, נמצא שהמצורע בשמיני יכול ליכנס לעזרת נשים הסמוכה לשער ניקנור כי זו ממחנה לויה היא. ריטב"א. ז. [ד]רבנן גזרו עליהם בעזרת נשים לבלבד משום גדר וסייג לעזרת ישראל שהיה מחנה שכינה. ריטב"א. ח. ועוד קאמר התם גבי הר הבית שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם אבל טבול יום שרי, ועוד בפ"ק דתמיד [illegible]

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תינח היכא דנשא מת ואחר כך נשא חי דמגו דאישתרי איסור אשת אח אישתרי נמי איסור אחות אשה אלא נשא חי ואח"כ נשא מת איסור אחות אשה קדים ואפי' נשא מת נמי תינח היכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דחזיא ליה דביני ביני אלא נשא מת ולא מת ואחר כך נשא חי לא איחזיא ליה כלל מי לא מודי עולא שאם ראה קרי בליל שמיני שאין מכנים ידיו לבהונות שלא יצא בשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן אלא כי איצטריך [1]עליה היכא [א]דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי ואי בעית אימא אתיא בהיקישא מדרבי יונה דאמר רבי יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא [2]כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו [ג]הוקשו כל העריות כולן לאשת אח מה אשת אח שריא אף כל עריות נמי שריין כתב רחמנא [1]עליה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא מכדי כל עריות איכא לאקושינהו לאשת אח ואיכא לאקושינהו לאחות אשה מאי חזית דאקשת לאחות אשה אקשינהו לאשת אח איבעית אימא [ג]לקולא וחומרא לחומרא מקשינן איבעית אימא הכא תרי איסורי והכא תרי איסורי ותרי מתרי ילפינן אבל הכא חדא איסורא ותרי מחדא לא ילפינן רבא אמר ערוה (א) לא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת כי איצטריך קרא למיסר צרה וערוה לא צריכא קרא והא (ב) תניא אין לי אלא היא משום צרתה והא קתני אין לי אלא הן משום צרותיהן ת"ש רבי אומר [3]ולקח ולקחה [3]ויבם ויבמה לאסור צרות ועריות אימא לאסור צרות של עריות והא תרי קראי קנסיב ליה מאי לאו חד לערוה וחד לצרה לא אידי ואידי לצרה חד למיסר צרה במקום מצוה וחד למישרי צרה שלא במקום מצוה מאי טעמא ויבם ויבמה במקום ייבום הוא דאסירא צרה שלא במקום ייבום שריא אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דקתני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן ואילו פטורות ופוטרות לא קתני שמע מינה ומאי שנא ערוה דלא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת צרה נמי לא תיבעי קרא משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת א"ל רב אחא בר ביבי מר לרבינא ה"ק משמיה דרבא צרה נמי לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא למישרי

רש"י

תינח היכא דנשא המת. את אשה זו תחילה ונעשית אשת האח על זה: **ואח"כ נשא חי.** את אחותה וניתוספת איסור אחות אשה על יבמתו וכשמת אחיו בלא בנים ואישתראי איסור אשת אח המוקדם אישתראי נמי אחות אשה המאוחר כדעולא דאמר הואיל והותר לצרעתו שהיא ראשונה הותר לקריו שהוא אחרון: **אלא נשא החי.** אשתו תחילה ועמדה עליו באיסור אחות אשה ואח"כ נשאה אחיו המת ונתוסף איסור אשת אח איסור אחות אשה קדים ואף על גב דהותר איסור אחרון עומד ראשון במקומו: **ואפי' נשא מת נמי.** ברישא דקדים ליה איסור אשת אח לא דמיא לדעולא דהתם הרואה קרי בשמיני שלו כבר היה מותר מאיסור הראשון קודם ראיית הקרי משהאיר המזרח והכא נמי תינח היכא דנשא מת ומת תחילה והותר איסור אשת אח ואח"כ נשא חי את אחותה: **אלא נשא מת ולא מת.** עד שנשא חי את אחותה הא לא איתחזאי כלל ומי לא מודה עולא בכהאי גוונא שאם ראה קרי בליל יום שמיני שאין מכניס ידיו מחר לבהונות משום קרי דמעכב עליה הואיל ולא יצא מצרעתו לשעה הראויה להבאת קרבנותיו דקודם שהותר מצרעתו בא עליו קרי: הכי גרסינן **כי איצטריך עליה לנשא מת ומת ואח"כ נשא חי: ואיבעית אימא.** איצטריך עליה ד) דאי לא כתביה הוה אמינא תיתי ייבום אחות אשה להתיר בהיקישא דר' יונה דאמר רבי יונה כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה הוקשו כל העריות זו לזו ולענין הערוה קנסיב ליה ר' יונה בהבא על יבמתו ה) הכי נמי ה"א הוקשו כולן לאשת אח ואע"ג דהכא חד איסורא והכא תרי איסורי אין משיבין על ההיקש להכי איצטריך עליה: **מכדי כל העריות.** דמתני': **איכא לאקושינהו לאשת אח.** להתיר ייבום: **ואיכא לאקושינהו לאחות אשה.** לאסירי לייבום דפרט בה קרא עליה: **מאי חזית דאקשת להו לאחות אשה.** כדקתני בריש פרקין ו) מה אחות אשה מיוחדת כו': **משום צרתה.** משום דבעי למיתני צרתה מנין: **ולקחה לו לאשה ויבמה** המ"ל ולקח אשה וייבם וכתיב ולקחה משמע מיעוט זו ולא אחרת: **וחד למישרי צרת ערוה שלא במקום מצוה.** מרבויא דקרא יתירא דויבמה דרשינן הכי במקום ויבמה הוא דאמינא לך מיעוטא ולקחה דמיעט צרה אבל שלא במקום יבום כגון צרת בתו מנכרי שריא: **מתני' נמי דיקא.** כרבא דערוה פשיטא לן: **צרה נמי לא תיבעי.** עליה קרא לדרשא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בה כרת דכתיב לצרור ז) דמשמע לא אחות אשה ולא צרתה וכתיב כרת בסוף העריות ח): ט) **למישרי צרה שלא במקום מצוה.** דאי לא כתיב עליה הוה ילפינן מלצרור דצרת אחות אשה אסורה בכל מקום: מאי

תוספות

מי לא מודה עולא בהא שאם ראה קרי בליל שמיני שאין מכנים ידיו לבהונות. ק"ק דמנא ליה דמודה עולא בהא [א] וגם בפרק כל הפסולים (זבחים לג: ושם) דמהדר עולא למאן דפריך ליה מהך ברייתא ומטונך דמצורע הואיל והותר לצרעתו כו' דמשמע ומטונך ממשא שאתה בא להכביד עליו אביא ראייתי משם [ב] ומה ראיה יש לו מן הברייתא ונראה לרבינו יצחק דדייק עולא מדנקט וראה קרי בו ביום משמע בו ביום אבל בלילה לא שמע מינה דטעמא משום [ג] דהותר לצרעתו הותר נמי לקריו ולהכי פשיטא ליה הכא דמודי עולא בראה קרי בליל ח' [ד]:

תרי איסורי [מחד איסורא לא ילפינן]. י) אבל שלא במקום ייבום כגון צרת בתו ילפי') וא"ת ולרב אסי אמאי פוטרת איילונית צרתה והא חד איסורא הוא [ה] וי"ל דממה נפשך איהי אסירא דילפי' מאשר תלד פרט לאיילונית ולהכי צרתה נמי אסורה [ו] וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו אבל קשיא מאי טעמא דמאן דפליג אדרב אסי וי"ל דכיון דאיילונית לאו בת ייבום היא בשום מקום חשיבא צרתה כצרת ערוה שלא במקום מצוה דשריא [ז] ולא דמיא איילונית לחייבי עשה דילפינן בפרק שני (לקמן דף כ.) (ג) לחליצה [ח] דאיילונית מיעטה הכתוב בהדיא דלא הויא בכלל היתר אשת אח:

רבא אמר ערוה גופה לא צריכא קרא. וא"ת והא לכל הפחות איצטריך (ד) לינשא מת ומת ואח"כ נשא חי דלא תימא הואיל ואישתרי אשתרי וי"ל דרבא לית ליה דעולא [ט] וסבר דביאה במקצת לא שמה ביאה ועוד אר"י דיש לחלק דגבי בעל קרי דשם טומאה אחת היא אמרי' הואיל ואשתרי אישתרי דחד לאו הוא בבעל קרי ומצורע [י] אבל הכא דשני שמות הן לא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי [יא] וא"ת מאי טעמא לא צריכא קרא וכי לית ליה לרבא היקישא דרבי יונה וי"ל דקסבר דלענין איסורא הוא דאקשינהו רחמנא דבהכי איירי קרא ולא לענין היתירא [יב]:

כי איצטריך קרא למיסר צרה. ותימה דהיכי טעי (ה) למימר דאיצטריך למיסר צרה טפי מן הערוה כיון דצרה מצרור נפקא ויש כרת בצרה כמו בערוה [יג] ואומר רבינו יצחק דהשתא נמי בעי למימר לאיסור צרה ולמידק דשלא במקום מצוה שריא כדמסיק רב אחא לבסוף [יד] והא דקאמר נמי אין לי אלא היא משום צרתה לא משום דצריך קרא לאיסור אלא למידק היתירא שלא במקום מצוה [טו] והא דפריך מאי שנא ערוה דלא צריכא קרא כו' גמרא טעי במילתיה דרבא שלא פירש בהדיא למישרי שלא במקום מצוה אתא עליה:

ואילן פטורות ופוטרות לא קתני. אע"ג דמסקינן דלאסור צרתה נמי לא צריך קרא מ"מ תנא פוטרות דהולכך להשמיענו איסור בצרה שעדיין לא השמיענו בשום מקום [טז] אבל איסור ערוה דכבר נשנו כל העריות בפרק קמא דכריתות (דף ב.) (ו) שלא איצטריך כאן להשמיענו דאסורה במקום מצוה דפשיטא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת: למישרי

תוספות ישנים

כי אצטריך קרא לנשא מת ומת ואח"כ נשא חי. וא"ת היכי (מקרי) [נשא] אחות זקוקתו י"ל שאינה אלא מדרבנן אבל קשה היכא משכחת לה דפוטרת צרתה הלא כיון דלא נעשית אחות אשתו עד שמת אחיו א"כ לא היתה מעולם צרת ערוה שהרי כשנשא חי לא היתה צרת ערוה ליבם שעדיין לא נשא אחות אשתו. וי"ל דאה"נ דאערוה לבד קיימינן הכא דנפקא לן מקרא דעליה ומקרא דלצרור אם אתה רוצה למצוא צרה עמה משכחת לה בנשא חי ואח"כ מת אחיו שהיה נשוי אחות אשתו: הוקשו כל העריות לאשת אח. ומעתה אין להקשות (הכא) [התם] חד איסורא (התם) [הכא] תרי איסורי דאין משיבין על ההיקש: ת"ש ר' אומר ולקח ולקחה. וניהי נמי דר' לית ליה עליה מ"מ סברא הוא דכי היכי דאצטריך קרא לדידיה כמו כן לדידן ואי לדידן לא צריכא קרא דעליה לדידיה נמי לא ליבעי קרא דולקחה: צרה נמי לא צריכא קרא. וא"ת א"כ הדרא קושיא לדוכתיה ת"ש ר' אומר ולקח ולקחה ויבם ויבמה כיון דלא אצטריך קרא לא לצרה ולא לערוה. וי"ל דנימא לאסור צרות כל עריות דוקא במקום יבום אבל שלא במקום יבום צרותיהן מותרות וכן לעיל (ג:) צרותיהן מנין ר"ל צרותיהן דוקא במקום יבום אבל שלא במקום יבום צרותיהן מותרות מנין והקשה הר' יחיאל כיון דצרה לא צריכא תקשי לרבי למה לי תרי קראי ולקחה ויבמה. ונראה לראב"י דחד אתי למיסר צרה במקום מצוה וחד למשרי שלא במקום מצוה דדוקא לרבנן דמפקי מלצרור צרות וכתיב בתריה ונכרתו א"כ לא צריכא קרא לצרה אבל ר' דמפיק לצרור כר' שמעון ולא כתיב בה כרת בהדיא אצטריך שפיר קרא למיסרא במקום מצוה. ואע"ג דפרשתי בסמוך (לקמן בע"ב) דנפיק לר' עונש מלצרור היינו כאשר נכתב ולקחה דמיניה שמעינן אזהרה בצרות כדאמרינן בסמוך כל היכא דאיכא תרין לקוחין וכו' ואז מדמינן צרות להדדי צרת ערוה לצרה בזיקה אבל אי לא כתב ולקחה לא שמעינן איסור בצרת ערוה במקום מצוה. כ"נ לראב"י:

מסורת הש"ס

א) [לקמן יג:], ב) לקמן נד: קדושין סז: כריתות ב:, ג) [קדושין סח. ע"ו מו:], ד) [ויקרא יח], ה) [לקמן נד:], ו) [לעיל ג:], ז) [ויקרא יח], ח) [שם], ט) [שייך לע"ב], י) רש"א מ"ז,

תורה אור השלם

1. וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: ויקרא יח יח

2. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא יח כט

3. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה

גליון הש"ס

תוס' ד"ה רבא אמר וכו' וי"ל דרבא לית ליה דעולא. עיין טורי אבן מגילה ד' ג ע"ב ד"ה מולאחותו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבא אמר ערוה גופה לא צריכא: (ב) שם והא קתני אין לי אלא היא: (ג) תוס' ד"ה תרי וכו' בפרק שני דחולצת לאיילונית מיעטה: (ד) ד"ה רבא וכו' איצטריך לנשא מת: (ה) ד"ה כי וכו' דהיכי טעי רבא למימר: (ו) ד"ה ואילו וכו' דכריתות לא איצטריך:

מוסף רש"י

מכל התועבות האלה. בפרשת עריות כתיב (קדושין סז:).

מוסף תוספות

א. [ד]נקטינן לה הכי להדיא מי לא מודה עולא, וכל כי האי לישנא אינו נאמר אלא בדבר פשוט. ריטב"א. ב. ומשמע דה"ק ליה אדרבה מאותה ברייתא שהבאת יש לי ראיה. ריטב"א. ג. שהיה ביום השמיני. ריטב"א. ד. והיינו הא דמהדר עולא בזבחים פ' כל הפסולין (לב:) למאן דפריך ליה מהאי ברייתא, ומטונך, שאני מצורע הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו, דמשמע ממקום שאתה בא להכביד עלי ולהקשות לי אני אכביד עליך, דאדרבה משם ראיה לדברי דהוי טעמא הואיל והותר הותר (ולאו משום דביאה במקצת לאו שמה ביאה) מדקתני בו ביום אבל בלילה לא. תוס' הרא"ש. ה. דכיון דהאילונית לאו בת חליצה ויבום היא הויא לה אשת אחיו שלא במקום מצוה. תוס' הרא"ש ג: [ד]הו"ל כאשת אחיו שיש לו בנים. ריטב"א כ. ו. [דהא] לא אפשר לאקושא לאשת אח דהא מותרת היא, הלכך על כרחך ילפינן לה מאחות אשה לפטור גם את צרתה. תוס' הרא"ש ג: ז. דכי אסר רחמנא צרת ערוה במקום מצוה הוא דאסרה והא כיון דאילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא לייבום הוי צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה. רש"י לקמן יב: וא"ת חייבי עשה נמי יפטרו צרתן כמו אילונית לרב אסי, דכיון דאינה מתייבמת הו"ל כאשת אח שלא במקום מצוה ואית בה כרת. תוס' הרא"ש ג: ח. הלכך לא דמי לאחות אשה דאינה זקוקה כלל. שם. ט. [ד]לא ס"ל הואיל ואישתראי אישתראי, דלא סבר ליה הא דאמר לעיל מה טעם הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו וטעמא דמצי מעייל ידיה לבהונות משום דביאה [ב]מקצת לא שמיה ביאה. ת"י השלם. י. דחד לאו כתיב בהו, ולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה ג). תוס' הרא"ש. יא. הואיל ואישתראי אישתראי איסור אשת אח אישתראי נמי איסור אחות אשה. תוס' הרא"ש. יב. כיון דבמקום כרת נכתב לחומרא אין עושין ממנו היקשא לקולא לסתור כרת שבו. ריטב"א. יג. כיון דכתב רחמנא לצרור הרי עשה צרת ערוה כערוה גופא ויש בה כרת ותו לא אתי עשה ודחי ל"ת שיש בו כרת, הלכך קרא דעליה לא צריכא. ריטב"א [ועי' מהר"ס]. יד. והכי קאמר ערוה לא צריכא קרא דעליה דמשמע מיניה דוקא איסור במקום מצוה, כי איצטריך למיכתב איסורא במקום מצוה לצרה הוא דאיצטריך למידק הא שלא במקום מצוה שריא. תוס' הרא"ש. טו. ועיקר הברייתא לא באה אלא להשמיענו שאין צרה אלא מאח דלהא מלתא לחודה היא דאתיא עליה. תוס' הרא"ש. טז. ואפי' תימא למיסר צרה לא צריך קרא, נהי דלא הוה צריך לפרושי בה עליה במקום מצוה דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת אבל לצרור ודאי צריך דצרה לית בה צד איסור בכל התורה אלא מלצרור. רמב"ן. שאפי' השמיענו בשום מקום שהן בכרת אפ"ה איצטריך למתני כאן דלא נימא איפכא דבמקום יבום שרי צרה וזה לא השמיענו בשום מקום. תוס' גורניש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות